

DERİN MESELE
Metapolitik Yazılar

1987-2017

Gürsel Dönmez

ÖTÜKEN

Dr. Gürsel DÖNMEZ; 1964 Kırcaali doğumlu. İlkokula Bursa'da başladı. Sakarya-Arifiye Öğretmen Lisesi (1982) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1986) mezunu. 1987'de Viyana'ya gitti. Viyana İktisat Üniversitesi'nde yüksek lisans (1991) tahsili yaptı. 1993-1998 arası Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. Bu süre içinde Viyana İktisat Üniversitesi Felsefe ve İktisat Sosyolojisi Enstitüleri'nde doktorasını tamamladı. Abdullah Gürsel imzasıyla köşe yazıları, dergilerde denemeler ve şiirler yayınladı. 2001-2009 arasında Avrupa Günlüğü dergisinin yayıncılığı ve editörlüğünü yürüttü.

2009 yılından bu yana Ankara'da ikâmet etmektedir.

Yayınlanmış kitapları:

Mahşerin Çocukları (Şiir), Özel Basım, İstanbul, 1993

Viyana Yazıları, Kaknüs, İstanbul, 2004

Devlet Metodolojisine Giriş, Hece, Ankara, 2004

Saf Siyah (Şiirler), Ötüken, İstanbul, 2015

Kozmik Mesele, Ötüken, İstanbul, 2016

Kor Ateşte Demlenmiş 1001 Mini Öykü, Ötüken, İstanbul, 2016

Yabancı dile çevrilen kitapları:

Fëmijët e apokalipsit (Şiir-Arnavutça) Logos-A, Üsküp, 2012

Çëshnja Kozmike (Kozmik Mesele - Arnavutça) Logos-A, Üsküp, 2016

Tharm Fjalësh (Mini Öykü-Arnavutça) Logos-A, Üsküp, 2017

ÖNSÖZ

Söz önemlidir. Sarfettiğimiz veya yutkunup sustuğumuz sözler kadar yaşarız bu âlemde. Sonra unuturuz ve unutuluruz. Bir mezartaşı kalır son söz olarak. Zamanla her şey unutulur. Söz uçar, biz uçarız, belki soluk bir kitap kalır geride. Unutulmamak ister insan ama unutulur.

Bu kitap 1987-2017 arasında Viyana'da, Ankara'da ve birçok farklı şehirlerin peşinden Londra'da kaleme alınarak tamamlanmış yazılardan oluşuyor. Daha önce "Viyana Yazıları" olarak yayınlanan eski bir yolculuğun devamı olarak derlenen bu kitap, yayınlanmış olan diğer çalışmalarımızın adeta perde arkasını yani otuz yıllık bir yaşam/yazım serüvenini anlatıyor. "Kozmik Mesele" isimli kitabımızı okumak isteyenler, önce bu kitabı okurlarsa iyi olur.

Kitabın muhtevası son tahlilde bir bütün oluşturmakla birlikte, yedi menzil içinde ama kendi bağlamlarında müstâkil olan metapolitik yazılardan müteşekkildir. Bu sebeple, (detaylı listesi son sayfalarda verilmiş olan) içindekiler kısmı kitabın doğrudan içindedir ve bizâtihi sizin içinizdeki insana seslenen tavrı ile son tahlilde bir Derin Mesele olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü insan, derin bir meseledir.

Bu kitap, düşünce dünyamız için yeni bir ufuk açmayacak. Mevcut olan ufku hatırlasak yetiyor çünkü. "Buraya nereden geldik" suâlinin kıymetli olduğunu bilenlere mutantan cevaplar da vermeyecek. Kadîm suâlleri hatırlasak yetiyor çünkü. Kitabın son sayfasına vardığınızda, nereye varacağınızı bilemem. Ancak bazı sayfalarda yüksek gerilim içeren satırlar ile muhatap olacağınız söylenebilir.

Gönlünüze arz ederim.

Eylül 2017 / Londra

1. MENZİL
SİMSİYAH KELİMELER

BURASI VİYANA

İtiraf ediyorum. Güzel günler yaşadım bu şehirde. Günler kırmızı tramvaylar gibi akıp gittiler eski yılların biriktiği yerlere. Ben ve Viyana'da tanıdığım dostlarım bu şehre dolu dolu yaşanmış bir dostluk tarihi armağan ettik.

Hepimiz okumuş çocuklardık. Çayın ve mevzûnun dibini bulmadıkça içimiz rahat etmezdi. Kültür, sanat, edebiyat, şiir, felsefe, tarih, siyâset, müzik ve başka hangi mevzû varsa illâ söyleyecek birşeylerimiz olurdu. Hepimizin eli kalem tutardı. Her ihtimâli düşünerek, gelecek zamanın tarihçileri zorlanmasınlar diye, gazete ve dergi sayfalarında yazılı belgeler ve bazı önemli ipuçları bıraktık.

Bu ipuçlarından bir kısmını bendeniz bu kitabın sayfalarına aktarıyorum. Ne olur ne olmaz. En azından kendime haksızlık etmemeliyim. Bendeniz de dâhil olmak üzere dostlarımızdan bir kısmı şimdi değişik ülkelere gittiler, ama biz köklü bir Viyana Grubu'yuz. Zirâ isimlerini burada sayamayacağım kadar kalabalık olan bu güzide topluluğun önemli bir kısmı adeta bir nöbeti devam ettirmek üzere hâlâ oradalar.

Herhangi bir vesile ile Viyana'ya yolunuz düşerse herkese selâmımı söyleyin. Anlayacaksınız! Orada dost çehreler var. Eğer bir şehirde dostlarınız varsa, orası sizindir.

Viyana bizimdir.

* * * * *

BÜYÜK ÇALKALANMA

Peşin alınmış desturlarım var benim. Söylenmemiş bir cümlenin kıyısındaayım. Maziden kopup gelen çırpınışlarla Haliç köpürüyor. Varıp geldiğimiz en son menzil olarak Haliç işte orada duruyor.

Yapılabilecek en muhteşem sosyolojik - antropolojik bilmem ne vesaire çözümlmeleri nihâyetinde Haliç'i tasvir etmekten öteye geçmeyecek.

Bu Haliç iyice çalkalanmadan temizlenmez. Ki zâten, büyük bir çalkalanmanın tedirgin sularında yol alıyoruz.

Ve geldik, yazılmamış cümlelerin sessizliğini kabartan bir yaprak dökümüne virgül attık. Yıl 1987...

Sonbahar geldi. Ben geldim.

Geldik, geldiler, gelecekler...

İyi olacak iyi...

* * * * *

HAYAT DENİLEN HENGÂME

Viyana'ya avdet buyurdum. Metro girişindeki şarap tutkunu delikanlı yerli yerinde, mevsisinde alesta, meteliğe 'danke schön' çekiyor. Yapraklar henüz sararmaya başlamamış.

Gazeteler, çocuklara tecavüz olaylarının geçen seneye nispetle arttığını ve homo-lezbiyenlerin yasal statülerinin netleştirilmesini talep ettiklerini yazıyorlar. Tecavüzleri lânetleyip, homo-lezbiyenleri destekleyen yazılar bunlar.

Diğer taraftan, geçenlerde bir protestan papaz iki homoseksüelin nikâhını kıymış. Büyük papazlar şimdilerde bunun hesabını sormadaymışlar. Adam ne yapsın, elde cemâat kalmayınca bulunduğu kıyıyor tabii nikâhı.

Kafam karışıyor. Metroda, gelen geçen yolculardan şarap parasını tedârik eden delikanlının aslında kahrından içtiğini düşünüyorum. Hayat denilen hengâmenin ne içinde ne de dışında duran bir delikanlı olmalı bu.

Belki de modern hayatların pezoluğunu yapanların tecavüzüne uğramıştır. Sırf kelekliğinden dolayı da içiyor olabilir. İhtimâller çok. Fakat bu durum mevcut dünya düzenine gazel geçmemi engelleyemez.

Yüksek ve keskin bir bilinç hâlindeyim. Yine, yazılmayacak bir cümlemin kıyısında duruyorum.

* * * * *

EPİSTEMOLOJİK ANALİZ

‘Hakikat ayrıntılardadır’ diyor bir tanesi. Öbürü, ‘Yok ula’ diyor, ‘o zaman hakikat bir ayrıntıdan ibâret olurdu. Hakikat, tüm ayrıntıların toplamından fazla bir şeydir.’

Bir diğeri ‘Hakkatan lâ, doğru diyon’ diyor.

Politika bilimini biraz mürekkeplemiş bir başkası ise, ‘Hakikat, üniter bir federasyon konfederasyonu gibidir’ cinsinden bir ifadeyle toparlıyor mevzûyu.

Diyen diyene toz duman bir metodolojik tartışmadır gidiyor. Hakikaten iyi oluyor.

Mevzû, esaslî bir mevzû. Toparladıkça, dallanıp budaklanıyor. Kafam bir nevi kızıyor. Olmazsa, ‘Hakikatin Hakiki Yansımalarının Algılanma Biçimlerinin Epistemolojik Analizine Giriş Önsözü’ yazmak durumunda kalacağım diyorum.

Sonra vazgeçiyorum. Bir bakıma mahrum kalıyorsunuz.

* * * * *

MEVSİMSEL ASİMETRİLERİN BİRLİĞİ

Viyana'nın batısı, yani güneşin battığı yer, Viyana'nın doğusuna simetrik duruyor. Fakat mevsimsel hareketlerle, bu simetrisinin -yılın birkaç günü hariç- değişken asimetriler hâlinde tezâhür ettiğini müşâhede ediyoruz.

Tuhaf bir durum bu. Hatta bir ara belediyeyi durumdan haberdar edelim dedik, fakat hâdisenin ideolojik boyutları var tabii. Mevzûnun çapı belediyenin yetki sahasını aşılıyor.

Sonra yakında yer üstüne çıkması muhtemel olan yeni bir yeraltı örgütü (bir metro istasyonunda tesadüfen oluşan bir fraksiyon olarak) Neo-Yeşil Yemyeşil Hareketi'nin bu teze sahip çıktığı şayiası yayıldı.

Örgüt mensuplarını yargısız itlâf tehlikesine mâruz bırakmamak için, durumun vehâmetini belediyeye haber vermedik. Aydın, hatta en-aydın olmanın getirdiği bazı sorumluluklar var şüphesiz. Buluş çağına ermenin şokunu atlatamamış günahkâr gençliğe solculuk gazı verip, daha sonra sağ çakanlar gibi olamazdık. Bununla beraber, Neo-Yeşil Yemyeşil Hareketi 'mevsimsel asimetrilerin birliği' gibi yasalarıyla gittikçe derinleşen bu mevzûyu vurgun yemeden kavrayabilecek zihinsel kapasiteye ve diyalektik kıvraklığa sahip değildi.

* * * * *

KATEGORİK TUZAKLAR

Doğu, sürekli bir doğuştur. Batı ise bataklık. Lâkin iş o kadar da kolay ve ucuz değil. Burada felsefi bir damping yapamayız. Tarihsel boyutlarıyla kadîm Doğu-Batı sorununun düşündükçe içine düşülen çapraşık bir sorunsala dönüşüyor olması kategorik tuzaklara değgin bir ilgi arz ediyor. Bu konudaki yüksek kanaatlerimi uzun boylu inceledim. Gördüm ki, aslında doğu veya batı kategorileri en azından kırkbeşer derecelik esnemeler gösteriyorlar. Toplam doksan derecelik bir esneme söz konusu. Dolayısıyla Doğu-Batı meselesine aşarisinden doksan derecelik bir açı ile bakmak lâzım. Fakat Heraklit'in de dediği gibi: 'Güneş, durduğu yerde durmuyor.'

* * * * *

PRUSYA ORDUSU

1987 yılına sert bir kış ile merhaba diyordu şehir. Yalnızdım ve bir kar fırtınası savuruyordu Viyana sokaklarını. Spor bir çantaya sığdırılmış birkaç parça esvap ve yüreğimde bir düzine şiir ile gelmiştim gurbete.

Uzun bir yola çıkacaktım besbelli. Bedeli ağır olan bir yolculuğa hazırdım. Biraz param ve çokça cesâretim vardı. Deli bir delikanlı gibiydim kader kavşaklarında.

Yürüdüm sonra. Kar şiire karıştı, âşk oldu. Bir çay gibi demlendi zaman. Bahar oldu. Zihnimde gramer savaşları, tenimde yabancı yangınlar. Almanca grameri Prusya ordusu gibi direniyordu. Sevmedik birbirimizi.

Zaman aktı gitti Tuna gibi. Viyana'ya karıştım ve Viyana ile barıştım.

Alışveriş yaptığım marketteki Polonyalı kasiyer kıza bir gün “ich lerne Deutsch” dedim. “Schön” dedi gülümseyerek. İyi oldu. Milletler arası iletişim iyi bir şeydir.

Sonra oturdum şiir yazdım.

Yazmasam yangın çıkabilirdi.

* * * * *

DIPSİZ BOŞLUK

Herkeslerin her şeyleri sanki bilirmişçesine kelâm eylediği bir zamanda, kıvrılabileceğimi gözüm kesse, derin bir sessizliği dipsiz bir boşluğa nakşetmek isterdim ama bunun için hakîki bir Nakşi dervişi olmak iktizâ ediyor.

Nakşi dervişin kalbine gizlediği derin sessizlikleri duyabilseydik, herhâlde bir başka zaman ve mekânın insanı olurduk. Entel vaziyetlerimize rağmen, bu meyânda ümidi kesmiş değiliz.

Belki bir Cerrahî dervişine de sormak gerek.

* * * * *

DERİN GÖRÜNÜMLÜ SIĞ SESSİZLİKLER

Entel vaziyetlerimizin plato-şizofren-manik depresyonlarını mestûre kılan derin görünümlü siğ sessizlikler, haddizâtında bizim dolar cinsinden bozdura bozdura bir türlü bitiremediğimiz cep harçlıklarımızdır. Hâlâ bir yerlerde derin bir sessizlik hüküm sürüyor olmalı ki, vazgeçemiyoruz bu tutkumuzdan.

Mâmafih, keseri başkasına baltayı kendimize dokundurmak da icap etmektedir. Yani bir nevi oto-kritik durumu.

Maksat okuyucumuzu biraz baymak değil mi? Mecburen katlanılacağız. Kaldı ki, yorulmuş hayatlara ilâve gerekçeler pazarlamak ve hatta varlık sırrına mugâyir hâl ve gidişâtın illegal görüntülerini legalize etmek gibi işlerimiz de var bizim.

Serseriliğin sırrına vakıf olmuş ve bu yüzden, kara meşin urbarlar giymeksizin, çalışma masasına veya tezgâhına ötelere giden kaldırımlar döşeyen ciddi delikanlılar (ve dahi onların yavukluları) olmasaydı, herhâlde yazmanın da tadı olmazdı.

* * * * *

SİMSİYAH KELİMELEER

Geceye ve gecenin barındırdığı sırlara selâm olsun. Geceyi anlatmak için simsiyah kelimeler lâzım. Ve gecenin sırrı denilen şey ne ise, onu anlatmak için bembeyaz heceler.

Sonra biraz ritim ve biraz melodi. Bütün bunlar kıvamında harmanlanırsa, elde edilen harmoni büyük ihtimâlle bir şiidir.

Gecenin kendisi bir şiidir. Çisil çisil gözyaşları gibi çatıları ıslatıp, nemli kaldırımlardan buharlaşarak, kuru dalların boğumlarına tutunan buğulu bir şiiir.

Bu şiiirin söylenmemiş mısırâlarını bembeyaz kafiyelerle yazmak isterdim. Fakat yazmak ile yaşamının birbirine katıştığı ve birbiriy-le çatıştığı kuramsal bir dehşet sınırında, florasının rahatsız edici o donuk ışığı ilham perilerine sarkıntılık ettiği için, söylenebilecek en siyah kelimelerin, sizin sırrınızda mevcut olduğunu söylemekle yetinmek istiyorum.

* * * * *

ONTOLOJİK MEVZÛ

Aşka dâir yazı yazmak beyhude bir iş olmakla beraber, evrensel entel anayasası uyarınca, bu konuya da değinmeyi kutsal bir ödev addediyorum. Ancak, hemen şunu da belirtmeli. Bu konu asıl itibâriyle şâirlerden sorulur.

Kuşkusuz konuya başka cephelerden sarkanlar ve dahi sarkıntılık yapanlar da var. Hatta âşka dâir diyalektik çözümlenmeler ve yorumlar söz konusu olabiliyor.

Sonra, biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve daha bir sürü lojik yaklaşımlar. Yetmezse, magazin düzeyde beyaz diziler, mavi diziler, pembe, mor, lacivert vesaire. Platonik, romantik, realist, sürrealist falan da filân. Şiirler ve şarkılar cabası. Velhasıl bitmeyen hikâye.

En iyisi yine bu mevzûyu şâirlerden sormak. Fakat işin aslını sadece çaktırmadan 'Hû' çeken dervişlerden dinleyebilirsiniz diyenler de var. Ayrıca çaktırmadan 'Hû' çekip, Kafkaslar'da ve Ortadoğu'da çaktıra çaktıra düşman kovalayanlar da bilirlermiş bu işin sırrını.

Böylece bu konuya da temas etmiş oluyorum.

* * * * *

DİYALEKTİK TANGO

Size kelimeler getireceğim, durup dururken infilâk eden kelimeler. Canım çekerse, tarz-ı kadîm üzre Jazz yapan cümleler dahi kurabilirim.

Cemâziyel-evvel’de bu türden girişimlerim olmuştu. Lâkin kuramsal altyapısını ustaca bilimselleştirdiğim (çok harbi paradigmalarım vardı) kurgusal bir kavramsal cambazlığa dayanan bu girişimin, benim elimde olmayan external sebeplerle kesilmesi sonucu, hiç tanıyamadığım sevgili okurlarımı yalnızlıkları içinde yapayalnız bırakıvermenin dayanılmaz hüznü ile ızdırap çekmeyi göze alarak, içimdeki dağlara firar etmiş idim.

İşte, şimdi tekrar buradayım. Mâmafih, firar edilen dağlar meselesiyle eytişimsel (diyalektik) tangonun yabancılaşma kavramını karıştırmamak iktizâ eder. Camus’un sergüzeştini romanlaştırdığı ‘yabancı’nın keyfiyeti, meselenin özüne burada tabiatı icabı teğet geçer. Oysa öze teğet geçiş özü itibârıyla bir çelişmedir. Binâenaleyh, özün özle çelişmesi burada öze değgin ifadelerin ve dahi kelimelerin infilâkını mucibdir.

Bunu böylece belirttikten sonra, sadede, yani ‘firar edilen dağlar’ meselesine gelebiliriz. Ancak, ‘öze özle inilir ve meseleye meseleyle varılır’ ilkesiyle karşı meselenin ne olabileceği sorusu, bağrında farklı yanıtlar içerebileceği için, bu içsel kargaşanın doğurabileceği sorular cangılında yalnızlık içinde yalnız olma hâli (oldukça sui generis bir durum) bilimselleştirilme operasyonu esnasında güme gidebilir. Fakat bu da sorun olmamak icap eder. Ki zâten, hayat bir güme gidiş ve getirilişlerin öyküsü değil midir?!

* * * * *